

Viltåker

– blommande åker och fältkant
2026

Olssons Frö

Bästa odlarvänner!

Denna folder är till inspiration och konkret handledning för Dig som odlar grödor för vilt- och biologisk mångfald. Börja planera odlingen, förutsättningarna har aldrig varit så bra som nu. Stödet för blommande åker- och fältkant kommer fortsatt finnas under 2026, vilket skapar möjligheter för många att göra något riktigt bra med sina mångfaldsytor.

Som vanligt är det viktigt att tänka på att odla rätt sak på rätt plats, och att ett bra förarbete är avgörande för att få ett bra resultat. På följande sidor finns blandningsförslag och produkter kopplade till denna odling samt en mängd goda tips och råd.

Viktor Ånöstam

Telefon: 070-5352465 • Epost viktor.anostam@olssonsfro.se

INNEHÅLL

Odlingsinformation	3
Blandningsförslag	7
Fågel och fältvilt.....	7
Klövilt	11
Bin och andra insekter.....	15
Solros.....	17
Ettåriga sorter	18
För renbestånd	18
Kålväxter.....	19
Obesläktade växter	21
Lämpliga för blandningar..	22
Fleråriga sorter	23
För renbestånd.....	23
Lämpliga för blandningar..	23
Blommor – Örter	26

Val av skifte och etablering

Vid anläggning av en viltåker, blommande åker eller fältkant finns det en rad faktorer att ta ställning till.

Läget

Du vet var viltet vistas, men kommer man åt den tilltänkta åkern med maskiner? Vilken maskinpark finns tillgänglig? Går det eventuellt att leja maskiner? Vad får det kosta?

Odlingsförutsättningar

När Du valt läge för vilt/ mångfaldsåker bör Du undersöka hur odlingsförutsättningarna ser ut. Är marken sur och sank eller torr och sandig? En färsk jordanalys är ett bra hjälpmedel. De flesta grödor vill ha pH-värde 6–7. Kalkning och grundgödsling sker sedan i enlighet med växternas behov.

Växtföljd

Växtföljden anger i vilken ordning grödorna odlas. Med bra växtföljd undviks många sjukdomar, skadedjur och ogräs, och grödan kan utnyttja näringen på bästa sätt. Struktur och mullhalt förbättras också. Kålväxter kräver minst 4 år mellan grödorna. Årter och bönor 6–7 år. Klöver kan odlas oftare, men en avbrottsgröda gör att sjukdomstrycket minskar. Tänk på att detta gäller även i blandningar och att en misskött växtföljd kan ställa till det ordentligt för framtida odlingar.

Ogräshantering

I en blandning är det mycket svårare att bekämpa ogräs än i exempelvis en ren spannmålsodling. Det gäller därför att vara extra noggrann med ogräsbekämpning före denna typ av odling för att resultatet ska bli bra. Tillåts ogräs att ta överhanden kan det få direkta konsekvenser i form av att arterna du odlar blir utkonkurrerade, och även indirekta konsekvenser genom att du förökar upp ogräs som på sikt kommer missgynna framtida odling. I alla jordar finns en så kallad fröbank. Det är fröer som kan ligga vilande i tiotals år till förutsättningarna blir bra och de kan gro. Vilka arter som finns i fröbanken varierar, mycket beroende på jordart, men till de mer besvärliga kan nämnas pilört, våtarv och svinmålla. Dessa ogräs hanteras bäst genom att man sår vid rätt tidpunkt så att den gröda man avser odla får så bra förutsättningar som möjligt att konkurrera. Man kan även göra en falsk såbädd, det vill säga att man bearbetar jorden som om den skulle sås och låter den vila några veckor, eller till dess ogräsfröna har grott. Då bearbetas jorden igen och ogräsplantorna förstörs. Detta kan man upprepa flera gånger. Att underhålla dräneringar och kalka kan också vara åtgärder som gör att man förbättrar förutsättningarna för sin gröda att konkurrera med ogräset. Besvärliga rotagräs som kvickrot, tistel och skräppa bekämpar man bäst med kemisk bearbetning i kombination med plöjning. Har man inte möjlighet att bearbeta kemiskt är plöjning och kultivering i kombination med upprepade harvningar ett sätt att utarma växtkraften i rötterna.

Jordbearbetning

Hur ska Du bearbeta jorden före sådd? Detta avhänger av hur stor yta Du ska så och vilken maskinpark som finns tillgänglig. För att lyckas är plöjning viktig på hösten om det är styvare jord, vår eller höst om det är lättare. Skapa sedan såbruk genom några harvningar. Det går bra med jordfräs också, bara Du inte kör för djupt.

Tänk på att all bearbetning torkar ut jorden och gör att fröna får svårare att gro. Samtidigt behövs bearbetning för att få fler fina jordpartiklar runt fröet. Så när jorden är tillräckligt varm för att garantera snabb och säker uppkomst. Man kan lugnt vänta till slutet av maj, ja ända fram till midsommar för många arter och blandningar även om det innebär att blomningen blir senare.

Rådjur på viltåker.

Sådd

Generellt är det bättre att vänta med sådden än att så för tidigt. En för tidig sådd kan innebära att groningen blir försenad och att ogräset tar överhanden i stället. Många arter är också frostkänsliga vilket innebär att plantorna dör om det blir för kallt efter uppkomst. Detta gäller inte minst populära arter som bovete, doftklöver och alexandrinerklöver. En annan aspekt att ta hänsyn till är försommartorka, som vi har i stora delar av landet. Sådd i slutet av april/början av maj kan innebära att man lurar växten att gro i fuktig såbädd men att plantan sedan dör

om det efterföljs av en torrperiod. Önskas blomning tidigt på sommaren väljer man honungsört eller fleråriga arter. Vissa ettåriga arter kan sås på sensommaren året innan, t ex blodklöver och luddvicker för tidig blomning.

Såmetod

Beroende på arealens storlek kan Du så på flera olika sätt. För hand vid liten yta. Med handsåmaskin eller grässåmaskin klarar man lite större ytor. För stora ytor behöver man traktor och såmaskin.

Sådd och skydd

Förklaringar

 Såtid

 Ger skydd

 Ger skydd och foder

Gröda	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December
Fälthälm 1												
Fälthälm 2												
Fälthälm 3												
År 2 ->												
Fälthälm 4												
År 2 ->												
Kycklingbiotop												
År 2 ->												
Avancerad raphönsmix												
År 2 ->												
Kycklingbiotop 1-årig												
Snabbväx. fälthälm												
Walk-Upblandning												
Fasan trivselblandning												
Klövilt, vallblandning												
År 2 ->												
Klövilt, klöver/ört*												
År 2 ->												
Klövilt, långligg. blandn												
År 2 ->												
Hjorthägnblandning												
År 2 ->												
Betesbland., klöv 1-årig												
Klövilt, kålblandning												
Skalbaggsås												
År 2 ->												
Honungsörtblandning												
Hela S. blommor, 1-årig												
Hela S. blommor, flerår.												
År 2 ->												
Ängsblandning												
År 2 ->												
Solros												
Hampa												
Sorghum												
Majs												
Fodermärgkål												
Etiopisk kål												

Schematisk tabell över lämplig såtidpunkt samt när grödan börjar ge skydd samt foder.

Handsådd

Sår Du för hand är det ofta lätt att så för tjockt. Det bästa är att väga upp frö för t.ex. 10 m², mäta upp ytan och så. Då får Du en viss känsla för hur tjockt Du ska så. Så hellre tunt och två gånger, än allt på en gång. Sår Du två gånger, så andra gången vinkelrätt mot den första för att minska antalet mistor.

Enradssåmaskin och grässåmaskin

Med enradssåmaskinen sås en rad i taget. Maskinen är i princip en skjuthacka med såhjul. Utmatningshålet ställer man in efter fröstorlek och fröna läggs i rad. Radsådd används för grödor som behöver plats och måste radhackas, tex majs och solros. Använder man grässåmaskin ligger inte fröna i rader – man talar istället om breddsådd. I praktiken sår man en 1 m bred remsa.

Traktorsåmaskin

Sår Du med traktorsåmaskin är det viktigt att kontrollera att det går att så de små mängder som används vid ovanstående grödor. Många äldre maskiner har en frölåda för att så små utsädesmängder. Planerar Du att så frö som är stort och lätt, avlångt eller borstförsatt, är det klokt att göra vridprov och testa hur maskinen matar ut fröet.

Blandningar av frön i olika storlek

Är det för stor skillnad i fröstorlek, kan det vara bättre att så de olika arterna var för sig än att blanda dem. Tusenkornvikten (förkortat TKV) ger en uppfattning om fröstorleken. Den anger vad 1 000 frön väger i gram.

Vältning

Efter sådd är det lämpligt att välta för att fröet ska få kontakt med omgivande jord och fukt.

Putsning och skötsel

För att ge insådden en bra start är det viktigt att kontrollera ogräs. En putsning efter sådd sätter tillbaka ogräsen. Kontrollera att kulturen tål putsning. Man kan bli tvungen att putsa flera gånger under första säsongen. Putsningen bidrar till att beståndet blir tätare och utvecklingen (blomning och frösättning) fördröjs.

Välj tidpunkt för putsning av blommande gröda då så få bin som möjligt är aktiva. Riktmarke är färre än ett bi/m². Disigt väder eller tidiga morgnar är bra väder för putsning. Putsa aldrig mer än 90–95% av arealen. Spara några smala strängar så att vilda bin, humlor och insekter hinner anpassa sig till de förändrade förhållandena. Använd gärna rotorslättermaskin utan kross eller slätterbalk. I en glesare gröda är det bäst att putsa med vanlig rotorslätter. I en tätare gröda måste man använda betesputs för att inte den avslagna grönmassan ska kväva återväxten. Tar du stödet för blommande åker och fältkant är det viktigt att ha koll på villkoren för detta innan du putsar grödan.

Val av gröda

Välj kultur efter de djur Du vill gynna. Grödorna Du sår ska erbjuda föda och/eller skydd. Exempelvis har fältfågel och älg olika behov av lä och skydd. Generellt sett är det störst brist på foder i skogsbygd och på skydd i slättbygd. Det är även stor skillnad på hur rörliga viltarterna är. Älg rör sig över stora arealer, medan raphönan är stationär. Vilt äter också olika växter. Fåglar gillar bland annat hampa, solrosfrö och bovete, medan harar främst uppskattar dessa växtslag för det skydd de ger. Klövvilt och hare äter gärna klöverarter, medan fältfågel inte trivs i så tät växtlighet, eftersom de blir våta där. Mer information om biotop- och födopreferenser finns på Jägarförbundets hemsida under viltvårdsinformation.

Kombination av höga och låga blandningar.

Såbädd, kantzon åker

Honungssört

Rådjur

Rapphönsjakt i rovor.

Renbestånd eller blandning

Väljer man att bara så en art, talar man om att så i renbestånd. Då väljer man den gröda som är bäst lämpad. Vill man inte satsa allt på ett kort, kan man så rena arter i remsor vid sidan av varandra. Känns detta komplicerat väljer man en blandning. Den komponeras så att arterna kompletterar varandra med hänsyn till hårdighet och växtrytm (slättertids, blomningstid eller pollen- och nektarpotential). Misslyckas en art tar andra över.

Baljväxter

Det finns två anledningar att odla baljväxter. Dels är baljväxter kvävefixerande, dels är växterna rika på protein. Proteinrika växter har högt fodervärde. Kvävefixerande växter är t ex klöverarter, lusern, getärt och käringtand. Dessa lever i symbios med kvävefixerande bakterier, "rhizobium". Baljväxterna är så att säga självförsörjande på kväve. Vid odling av käringtand och lusernarter rekommenderar vi att fröet ympas med bakteriekultur om de inte varit i kultur tidigare.

Ett-eller fleråriga kulturer

Har Du tillgång till marken enbart under en säsong väljer Du en ettårig växt. Det finns många bra arter/sorter att välja mellan, som blodklöver, honungsört, bovete osv. Samma val gör Du om Du vill vara flexibel och flytta runt viltåkern. Fler-åriga grödor lämpar sig på marker som kan avsättas till viltändamål under

flera år. Det kan vara bekvämt att slippa så in varje år, både arbets- och kostnadsmässigt.

EU-stöd

De senaste åren har ett av grundvillkoren för jordbruksstöd i stora delar av södra Sverige varit att man varit tvungen att avsäta jordbruksmark för biologisk mångfald. Detta krav har strukits. 2025 infördes ersättning för blommande åker och fältkant. Det är ett frivilligt åtagande och ersättning betalas för att odla pollen- och nektarrika örter på åkermark. På så sätt gynnas insekter, fåglar och däggdjur och det bidrar till odlingslandskapets biologiska mångfald. Detta är särskilt viktigt i landskap med mycket åkermark.

Nivån på stödet skiljer sig beroende på var i landet man befinner sig. 2026 infördes begränsningar på arealen.

Det finns ett antal åtgärder som behöver vidtas för att uppfylla kraven för dessa ytor. Bland annat så ska minst tre godkända arter finnas i blandning och dessa ska vara utspridda och dominerande på fältet.

Det finns krav på etablering och vilka tider som olika åtgärder får vidtas på dessa skiften. Blandningarna kan vara både ett- och fleråriga men det viktiga är att kraven uppfylls varje enskilt år.

För en fullständig lista på vilka arter som är godkända och samtliga villkor för stödet så hänvisar vi till Jordbruksverkets hemsida.

Viltåkrar för fältvilt

Viltåkrar för fågel anläggs i regel för att gynna våra fälthöns, i första hand fasaner och raphöns, men är även bra för den biologiska mångfalden i åkerlandskapet. Dessa åkrar gynnar allt ifrån bin och humlor till harar och andra vilda fåglar. För det mesta vill man skapa både skydd och föda till viltet men ibland väljer man att separera dessa funktioner.

I ett landskap kan det vara en fördel att ha viltåkrar av olika ålder och typ för att på så vis gynna viltet olika tider på året. Fågelåkrar kan vara både ettåriga och fleråriga. För raphöns- och fasaner är det viktigt med biotoper som relativt tidigt på våren/försommaren lockar insekter eftersom kycklingarna är beroende av att finna föda denna kritiska tid. På många platser i landet utesluts ettåriga åkrar då man inte hinner så i tid för att uppkomsten ska bli tillfredsställande. Där kan en flerårig blandning för just detta ändamål vara lämplig.

Fleråriga arter såsom rörflen och cikoria skapar bra skydd stora delar av året. De fler-åriga arterna tar tid på sig att etablera sig ordentligt. Därför kombineras dessa med ettåriga arter som snabbt kan skapa ett gott skydd eller producera foder. De ettåriga arterna blandas ibland med de fleråriga eller sås i separata blandningar eller i renbestånd. Så blandningarna i början av juni när risken för nattfrost är över.

Odla arter i renbestånd

Flera av de mest populära arterna som odlas till i första hand fasanremsor lämpar sig bäst att odla i renbestånd. Majs, sorghum och hampa är exempel på dessa arter vilka står för största delen av fasanremsorna i landet. Det är arter med bra självstyvhet som står upp och ger skydd långt in på vintern. Samtliga dessa arter är ettåriga.

Vilka arter man väljer beror på de odlingsförutsättningar man har. Majs och sorghum ställer stora krav på värme, ogräsbekämpning och odlingstekniskt kunnande. Därför lämpar sig dessa arter bäst på marker med gynnsamma odlingsförhållanden och en bra maskinpark och möjlighet till ogräsbekämpning med kemiska preparat.

Har man något sämre odlingsförhållanden, varierande jordar och med högre ogrästryck är hampa ett bra val då det är en lättodlad kultur som konkurrerar bra med ogräs. Samtliga dessa arter ställer höga krav på gödsling vilket gör dem ganska svåra att odla ekologiskt.

Vill man minimera insatserna varje år och inte behöva etablera om sina grödor finns det ett antal bra alternativ. Jordärtskocka är egentligen en ettårig växt men som likt potatis förökar sig med rotknölar. Till skillnad från potatis så överlever jordärtskockans knölar i jorden även fast tjäljen når ner vilket gör att den med tiden kan bilda nästan ogräslika bestånd.

Fleråriga arter som lämpar sig i renbestånd är rörflen och fodergetruta (getärt). Båda dessa arter är ganska långsamma i sin etablering vilket ställer stora krav på förberedelserna inför sådden men bildar med tiden starka och uthålliga bestånd som många gånger kan stå mer än tio år utan att behöva etableras om. Det är arter som ger bra skydd till allt fältvilt.

Odla blandningar

Att blanda arter med olika egenskaper är mycket populärt i viltåkrar. Det är en metod man använder för att på ett yteffektivt sätt kombinera olika arters nyttoegenskaper och skapa biotoper som ger både skydd och föda under stora delar av året. En blandning av olika arter ger även en viss säkerhet mot missväxt. Man kan räkna med att vissa arter klarar extremer såsom kyla, torka etc bättre än andra. I en blandning kommer alltid något att ta sig, även om odlingsförutsättningarna under ett enskilt år inte blir vad man hoppats på. När man väljer arter till sin blandning är det viktigt att bestämma sig för vad man vill åstadkomma och vilka odlingsförutsättningar man har. Var i landet ska jag odla? Vad är viktigast, skydd foder eller lite av varje? Har du mycket bra annat skydd i form av buskage, vass och liknande kanske det lämpligaste är att fokusera på viltåkrar som ger mycket mat tidigt på säsongen till fasan- och raphönskycklingarna. Att skapa blandningar med en lång och utdragen blomning är viktigt för de insekter som är stapelföda för många fåglar och blomorna sätter även frön som är viktig vinterföda. Det är viktigt att komponera blandningar som inte blir för täta och ogenomtäckta. Det är bra att välja arter med mycket stjälk och lite bladmassa i botten samt riklig blomning.

Är ett bra skydd prioriterat väljer man mer kraftigt växande arter, som blir högre och tätare. Cikoria, lusern samt gul- och vit sötväppling är arter som skapar ett högt och bra skydd och lämpar sig väl i olika blandningar. De är dessutom lättodlade, kräver lite gödning och går bra att etablera med en relativt omodern maskinpark.

Vilt sötväppling

Allt frö säljs och levereras i renvara

BLANDNINGSFÖRSLAG 2026

Fältfågelmix 1, 2.0 (1-årig)

Ettårig blandning som ger mycket skydd samt foder stora delar av året. Sorghum ger ett gott skydd samt mängder med frön. Övriga sorter blommar kraftigt, lockar till sig insekter och producerar stora mängder oljerika frön som uppskattas av fåglarna. Denna blandning lämpar sig att odla i varma lägen i södra Sverige och bör sås ordentligt varm jord när risken för frost är över.

- Sorghum 100 000 frön
- Rödmalva 500 g
- Oljelin 2 kg
- Honungsört 2 kg
- Oljerättika 2 kg
- Oljedådra 1 kg
- Solros 25 000 frön

Totalt 12 kg/ha + solros

Solros

Vinterrova

Fältfågelmix 2 (1-årig)

(Godkänd som blommande åker/fältkant)

Ettårig blandning som ger mycket skydd samt ordentligt med nektar till bin och andra insekter. Blodklövern hjälper till att fixera kväve och minska behovet av gödsling. Tänk på att om denna blandning ska användas som miljöyta så får ingen besprutning ske.

- Solros 25 000 frön
- Vitsenap 5 kg
- Bovete 3 kg
- Honungsört 2 kg
- Blodklöver 5 kg

Totalt 17 kg/ha

Snabbväxande fältfågelmix

Ettårig blandning som ger fullgott skydd och blomning på ca 45 dagar. Kan sås från 15 april till 1 september. Denna kombination passar när det är viktigt att snabbt få upp ett bra skydd, tex i anslutning till fågelutsättningar, i väntan på att övriga grödor har vuxit upp. Står inte speciellt bra under vintern.

- Vitsenap 6 kg
- Oljerättika 6 kg

Totalt 12 kg/ha

Walk-up blandning (1-årig)

En relativt låg blandning som ger ett bra och bladigt skydd till fältviltet. Konkurrenskraftiga och snabbväxande arter som passar bra där det är hög konkurrens med ogräs. Sås lämpligast under juni månad. Blandningen ger även ett bra foder till klövviltet under vintern. Blandningen gynnas av god tillgång på kväve.

- Vinterrova 2 kg
- Sommarrova 4 kg
- Bovete 10 kg

Totalt 16 kg/ha

Fasan trivselblandning (1-årig)

Ettårig högväxande blandning som skapar fina trivselytor för fasaner att vistas i. Blandningen ger ett bra skydd men ska sås tillräckligt gles för att fasanerna ska kunna röra sig fritt i bottnen och inte ha en för blöt miljö. (Till 2 ha)

- Sudangräs 25 kg
- Solros lantbrukssort 75 000 frö
- Rödmalva 2 kg

Totalt 27 kg/ha +75 000 frö

Viltåker med honungsört, gul sötväppling cikoria och lusern.

Allt frö säljs och levereras i renvara

Fältfågelmix 3 (3-årig)

Flerårig blandning som ger bra skydd och mycket mat under stora delar av året. Etiopisk kål och vitsenap växer bra och ger skydd redan första året, sötväpplingen ger rikligt med nektar och pollen år två samt ett bra skydd då växten blir upp till två meter hög vid goda förutsättningar. Cikorian ger ett bra skydd samt nektar år två till tre. Önskar man att denna blandning ska vara godkänd som blommande åker/fältkant bör man minska mängden Etiopisk kål/fodermärgkål till 1 kg och ersätta med något annat exempelvis oljerättika för att inte riskera att ej godkända arter blir dominerande första året.

- Etiopisk kål/Fodermärgkål 2 kg
- Blålusern 1 kg
- Gul sötväppling 5 kg
- Cikoria 2 kg
- Vitsenap 1 kg

Totalt 11 kg/ha

Fältfågelmix 4 (3-årig)

(Godkänd som blommande åker/fältkant)

Treårig blandning som ger mycket mat och skydd till både insekter och fältvilt. Doftklöver och blålusern hjälper till att binda kväve från luften och minskar därmed behovet utav gödsling. Tänk på att om denna blandning ska användas som miljöyta så får ingen besprutning ske.

- Cikoria 3 kg
- Doftklöver 2 kg
- Honungsört 1 kg
- Vit sötväppling 5 kg
- Gul sötväppling 5 kg
- Blålusern 5 kg

Totalt 21 kg/ha

Kycklingbiotop/biåker 3-årig

(Godkänd som blommande åker/fältkant)

Den första tiden i livet är raphöhns- och fasan-kycklingarna beroende av insekter för att överleva. Denna mix är sammansatt för att locka en stor mängd insekter tidigt vid denna kritiska tid. Blandningen fungerar även utmärkt som flerårig biåker. Anlägg gärna som en minst fyra meter bred, lång remsa längs med områden där fältfågel brukar para ut sig och med närhet till skydd. Så gles med relativt låg utsädesmängd.

- Honungsört 1 kg
- Bovete 2 kg
- Oljedådra 2 kg
- Doftklöver 1 kg
- Kummin 2 kg
- Esparsett 2 kg
- Vitklöver 1 kg
- Blålusern 1 kg
- Svartkämpar 1 kg
- Cikoria 1 kg
- Gul sötväppling 1 kg
- Prästkrage 0,1kg
- Röllika 0,1 kg
- Kornvallmo 0,05 kg
- Rödmalva 0,1 kg
- Blåklint 0,1 kg

Totalt 15,45 kg/ha

Hampa Fedora

Fasan

Gul sötväppling

Kycklingbiotop 1-årig*(Godkänd som blommande åker/fältkant)*

Denna kombination sås tidigt på våren för att snabbt skapa uppväxtområden för raphöhns- och fasankycklingar. Denna blandning är anpassad för att inte bli alltför tätvuxen, utan det får gärna finnas områden med bar jord under växtligheten.

- Vitsenap 2 kg
- Doftklöver 2 kg
- Honungsört 3 kg
- Oljedådra 2 kg
- Kornvallmo 0,05 kg
- Blåklint 0,1 kg

Totalt 9,15 kg/ha**Kornvallmo****Prästkrage****Avancerad raphöhnsmix 3-10 år***(Godkänd som blommande åker och fältkant)*

Denna blandning är för dig som tar fältviltet på största allvar och vill skapa biotoper som ger både skydd under en längre tid samt en lång och utdragen blomning och därmed stor produktion av insekter. Blandning sås med fördel i block som är minst 12 gånger 12 meter för att minska predation på fältviltet.

- Kornvallmo 0,1 kg
- Luddvicker 1 kg
- Klätt 0,2 kg
- Honungsört 1 kg
- Blålusern 2 kg
- Esparsett 3 kg
- Vitklöver Pipolina mikroklöver 1 kg
- Fodergetruta 1 kg
- Käringtand 1 kg
- Åkervädd efter behag
- Rödklint efter behag
- Prästkrage 0,1 kg
- Rödmalva 0,1 kg
- Fänkål 1 kg
- Cikoria 1 kg
- Kummin 1 kg
- Oljelin 1 kg
- Rörflen 1 kg
- Solros 1 kg
- Fodermärgkål 1 kg
- Oljerättika 1 kg
- Gul sötväppling 1 kg

Totalt 20 kg/ha**Esparsett****Kummin****Solros**

Allt frö säljs och levereras i renvara

Viltåkrar för klövvilt

Viltåkrar för klövvilt kan ha ett flertal olika funktioner. Vilken funktion åkern ska ha påverkar placering och val av grödor. Man kan välja att anlägga en viltåker för att avleda viltet från känsliga grödor och skog, för att erbjuda foder under höst och vinter eller för att skörda foder till hösten och vintern.

Är målet att avleda vilt från känsliga grödor och skog så är det viktigt att använda sig av grödor som mognar samtidigt som de grödor man vill skydda. Placeringen av dessa viltåkrar ska vara så långt från skadekänsliga grödor som möjligt. Odlas energirika grödor som raps och fodermärgkål i direkt anslutning till yngre granskog kan man riskera skador på skogen. Då är grödor med ett högre fiberinnehåll ett bättre alternativ.

Vill man skapa ett bete som producerar foder till hösten och vintern finns det olika typer av betesblandningar som är lämpliga. Basen i dessa är ofta baljväxter som rödklöver och vitklöver som kombineras med arter som cikoria och svartkämpar. Är

betetrycket väldigt högt är sortvalet viktigt och det gäller att välja sorter som har hög trampåtlighet och en låg tillväxtpunkt. Dessa blandningar brukar hålla i minst tre år om de är rätt anlagda. Det går även att odla ettåriga grödor som raps och fodermärgkål eller blandningar av dessa och andra arter.

Önskar man att ta vinterfoder till viltet, exempelvis genom att ensilera, är grunden ofta densamma som i de fleråriga betesblandningarna. Önskar man förbättra ensileringsegenskaperna kan man blanda in olika grässorter i dessa blandningar.

OBS! Samtliga klövviltsblandningar kan anmälas som be vuxen träda i SAM-ansökan. Viktigt att tänka på att man inte får ta skörd på vallen. Följ noggrant villkor och skötselkrav för träda. Så blandningarna från det att jorden reder sig fram till början av juni om inte annat anges.

Blandning med solros, etiopisk kål och fodermärgkål

BLANDNINGSFÖRSLAG 2026**Klövsvilt vallblandning (slätter)**

En flerårig blandning till viltbete och slätter. Klövsviltet, framför allt rådjuren, föredrar bred artsammansättning. Denna blandning är en attraktiv betesblandning, men kan även skördas som ensilage till vinterfoder.

- Rödklöver 5 kg
- Vitklöver 1 kg
- Cikoria 2 kg
- Blåusern 1 kg
- Käringtand 2 kg
- Kummin 1 kg,
- Svartkämpar 1 kg
- Olssons gräsblandning 10 kg

Totalt 23 kg/ha

Klövsvilt klöver/örtblandning

(Godkänd som blommande åker/fältkant)

Flerårig betesblandning för högproducerande viltåker, som ger avkastning från insåningsåret och 3 år framåt. Mycket smaklig. Svarar bra på gödsling med stallgödsel. Tål både putsning och högt betestryck. Bra förfruktsvärde. Önskas en mer torktålig blandning eller en uthålligare blandning kan en del klöver bytas mot lusern.

- Rödklöver 3 kg
- Vitklöver 3 kg
- Cikoria 3 kg
- Svartkämpar 3 kg

Totalt 12kg/ha

Betesblandning hjort

Kräver intensiv betning och/eller putsning för att trivas. Innehåller späda arter som tål mycket hårt betestryck i måttligt långliggande vallar 4–8 år. Används där betestrycket är för högt för övriga betesblandningar.

- Vitklöver 5 kg
- Svartkämpar 5 kg
- Cikoria 2 kg
- Engelskt rajgräs 5 kg

Totalt 17 kg/ha

Klövsvilt långliggande blandning

(Godkänd som blommande åker/fältkant)

Mycket betesbegärlig blandning som är uthållig även vid lägre näringstillförsel. Klarar torka bättre än andra alternativ.

- Vitklöver 4 kg
- Käringtand 2 kg
- Lusern 2 kg
- Cikoria 2 kg
- Rödklöver 2 kg
- Svartkämpar 1 kg
- Kummin 1 kg
- Rödsvingel 5 kg

Totalt 19 kg/ha

Cikoria

Svartkämpar

Vitklöver

Hjorthägnsblandning

Blandning som lämpar sig i hägn med kraftigt betestryck. Slitstarka arter som tål kraftigt bete och tramp.

- Vitklöver (småbladiga sorter) 5 kg
- Pipolina mikroklover 3 kg
- Svartkämpar 1 kg
- Engelskt rajgräs 5 kg
- Rödsvingel 10 kg
- Ängsgröe 5 kg

Totalt 29 kg/ha

Klövsvilt kålblandning

Kålväxtblandning för allt vilt, fågel, hare och klövsvilt. Blandningen ger mycket smakligt viltbete hela säsongen samt bra skydd för fältviltet. Snabbväxande blandning som kan sås till och med början av augusti, och som fungerar som räddningsplanka när viltåker fallerar. Så inte för tidigt då risken för problem med skadegörare ökar. Kålväxterna är näringskrävande och blandningen måste gödslas för att bli bra (70–100 kg N/ha).

- Vinterrova 2 kg
- Sommarrova 1 kg
- Fodermärgkål/Etiopisk kål 2 kg
- Foderraps 1 kg

Totalt 6kg/ha

Ettårig betesblandning klövsvilt

Snabbväxande och högproduktiv ettårig betesblandning för klövsvilt. Växer långt in på hösten och ger ett smakligt foder. Blodklöver, honungsört och solros gör denna blandning populär bland insekter och till en fröjd för ögat.

- Blodklöver 10 kg
- Vinterrova 2 kg
- Foderraps 2 kg
- Honungsört 1 kg
- Solros 25 000 frö

Totalt 15 kg/ha + solrosfrön

Rådjursblandning

(Godkänd som blommande åker och fältkant)

Rådjur är så kallade plockätare och uppskattar möjligheten att äta av många olika arter. Denna blandning tar hänsyn till det och innehåller en mängd olika arter som uppskattas av rådjur men också övrigt klövsvilt.

- Rödklöver 2 kg
- Vitklöver 2 kg
- Esparsett 2 kg
- Svartkämpar 1 kg
- Cikoria 1 kg
- Gul lusern 1 kg
- Humlelusern 1 kg
- Blålusern 1 kg
- Pimpinell 1 kg
- Käringtand 1 kg
- Kummin 2 kg

Totalt 15 kg/ha

Kantzön mot skog

(Godkänd som blommande åker och fältkant)

Blandning av lågväxande arter som anläggs mot skogskanter för att underlätta skydds jakt på vildsvin. Anläggs en kantzön med lågt växande arter kan man tydligare observera vilka djur som går ut på fältet och lättare komma till skott.

- Vitklöver småbladig 3 kg
- Svartkämpar 3 kg
- Hummelusern 3 kg
- Prästkrage 0,25 kg
- Honungsört 4 kg

Totalt 13,25 kg

Allt frö säljs och levereras i renvara

För honungsbin, vildbin och övriga insekter

Många lantbruksgrödor är helt beroende av pollinering för fröproduktion. Humlor, vilda bin och honungsbin är våra viktigaste pollinatörer av raps, åkerböna och klöverfrö.

Genom att så kanter, hörn och andra åkerbitar med blommande växter ökar antalet blommor som ger pollen och nektar. Landskapet kan bära fler pollinering och andra insekter som lever på blommorna. Fler insekter ger mer föda åt fåglar, små däggdjur och grod- och kräldjur. Dessa i sin tur blir mat åt rovfåglar och större däggdjur. Den biologiska mångfalden ökar och vi får en rikare natur. En idealisk blandning består av många arter. Blandningen ska innehålla både örter och baljväxter, och gärna ge kontinuerlig blomning från tidig vår till sen höst. Blandningen ska bestå av arter med stora blommor och arter

med små blommor. Det ska finnas arter med grunda blomställningar (exempelvis flockor) och andra med djupa blomställningar (hos ärtväxter). Bra fleråriga arter är alsikeklöver, rödklöver, vitklöver, esparsett, käringtand, cikoria, prästkrage och tusensköna. Bra ettåriga växter är honungsört, blodklöver, doftklöver, bovete, vicker, blåklint och solros. Blandningarna är enkla skötselmässigt och relativt billiga att anlägga. Blandningar med ytterligare arter kan innehålla fler småfröiga klassiska ängsväxter som röllika, prästkrage, tusensköna och rödklint. Dessa blandningar blir dyrare och kräver mer skötsel men gynnar samtidigt fler arter i landskapet. Skötseln består därefter av en årlig slåtter i slutet av sommaren (augusti) när de flesta örterna blommat över. Låt gärna höet ligga några dagar så att det kan froa av sig. Gräsklippet måste samlas ihop och föras bort.

BLANDNINGSFÖRSLAG 2026

Honungsörtblandning

– ett säkert kort för biodlare

Ettårig. Vid tidig sådd, välj blodklöver. Honungsört blommar ca 8 v efter sådd, putsa efter blomning för att undvika självsådd. De ettåriga klöverarterna tål putsning, bildar mycket grönmassa och blommar långt in på hösten.

- Honungsört 5 kg
- Doftklöver 5 kg
- Blodklöver 5 kg

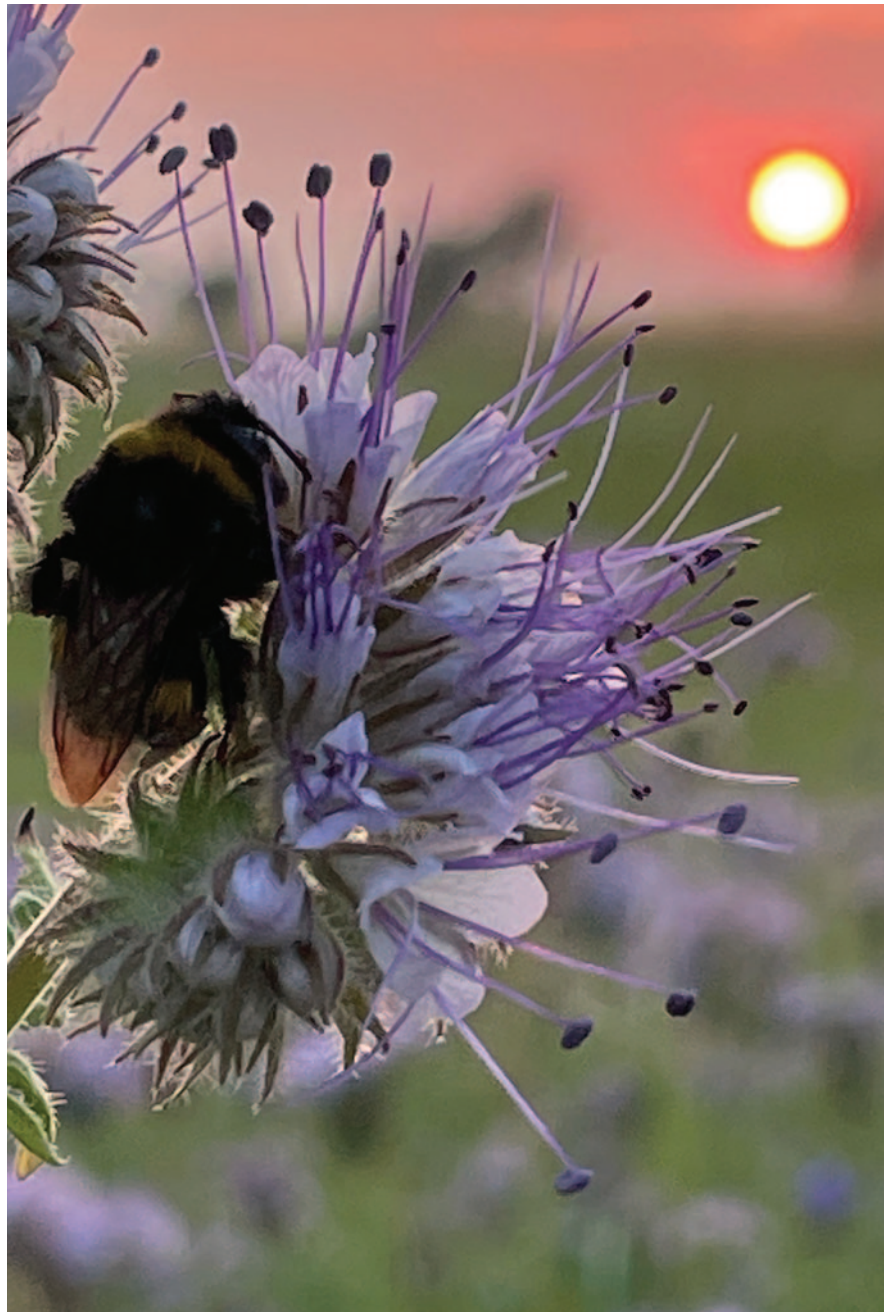
Totalt 15 kg/ha

Skalbaggeås och skyddszone

(Godkänd som miljöyta, bevuxen fältkant och bevuxen träda)
Mångårig blandning av tuviga gräs och örter. Speciellt komponerad för att skapa gynnsamma biotoper för jordlöpare och andra rovinsekter. Lämplig för skalbagge-åsar (beetle-banks). Denna blandning skapar även fina habitat för bland andra raphöns. Gräsen kan ersättas av 10 kg Olssons gräsblandning + 5 kg hundäxing. Putsas blandningen årligen är den också lämplig i skyddszone mot vattendrag (låg innehåll baljväxter).

- Timotej 10 kg
- Rödsvingel 5 kg
- Ängsgröe 5 kg
- Ängssvingel 5 kg
- Hundäxing 5 kg
- Cikoria 2 kg
- Valfri baljväxt 2 kg
- Honungsört 6 kg
- Olssons kulturäng

(ört- och blomblandning) 1–2 kg
Total utsädesmängd 41–42 kg/2 ha

Hela Sverige blommar, 1-årig

Snabbväxande blandning som gynnar många insekter. Så när risk för nattfrost är över. Skötsel se honungsörtblandningen.

- Bovete 14 kg
- Honungsört 4 kg
- Doftklöver 2 kg
- Blodklöver 4 kg

Totalt 24 kg/ha

Hela Sverige blommar, flerårig

Flerårig, uthållig blandning med många arter. Vänta med sådd tills risk för nattfrost är över. Börjar blomma efter ca 8 v. Putsa ner skyddsgrödan efter blomning för att gynna baljväxter och kummin. Skött som äng med årlig slätter ökar uthålligheten.

- Bovete 8 kg (skyddsgröda)
- Honungsört 4 kg (skyddsgröda)
- Vitklöver 2 kg
- Käringtand 2 kg
- Rödklöver 2 kg
- Gul sötväppling 1 kg
- Kummin 1 kg

Totalt 20 kg/ha

Ängsblandning

Flerårig blandning för blommande åkrar och solcellsparkar. Blandning med bred artsammansättning som gynnar olika typer av insekter och däggdjur. Kräver skötsel för att utvecklas bra. En bra etablering är viktig och lyckas bäst på ogräsfri jord. För att blandningen ska utvecklas väl skördar man grödan med fördel efter frösättning, låter växtmaterialet ligga på marken ett par dagar för att fröna ska släppa för att sedan forsla undan det. Detta för att gynna örter och ge dem större konkurrenskraft gentemot gräs.

- Rödsvingel 5 kg
- Humlelusern 2 kg
- Pimpinell 2 kg
- Käringtand 2 kg
- Vitklöver småbladig 1 kg
- Kummin 1 kg
- Svartkämpar 1 kg
- Röllika 0,1 kg
- Prästkrage 0,2 kg
- Tusensköna 0,05 kg

(Ytterligare örter i enlighet med tillgång)

Totalt ca 14 kg/ha

Prästkrage och Esparsett

Allt frö säljs och levereras i renvara

Fantastisk färgklick i odlingslandskapet

För blommande åker, landscaping och viltremisser väljer man ofta solrosor med utdragen blomning. Dessa sorter har ett mindre frö än lantbrukssorterna, och varje frö ger en planta som förgrenar sig och ger flera blommor. Ett tätt bestånd ger mycket höga plantor. Utvecklingstiden är längre och blomningen är ca fyra veckor senare än lantbrukssorterna. Dessa är mycket bra pollenkälla på sensommaren. Säljs per vikt. Fröstorlek tkv ca 25g.

Lantbrukssorterna odlas för fröproduktion och är förädlade med hänsyn till avkastning, tidighet, sundhet, enhetlig blomning och mognad. Det finns sorter för oljeproduktion, humankonsumtion och till fågelfröproduktion. Sorter lämpliga att odla i Sverige är tidiga eller mycket tidiga. De flesta lantbrukssorter är hybrider och producerar en stängel med en blomma per frö. Planttätheten reglerar blomstorleken. Fröstorlek tkv 50-80g.

Prydnadssolrosor

Antingen till självplock eller för snittblomsodling. För krukväxtproduktion finns särskilda sorter. Till snitt används dels sorter som förgrenar sig, dels oförgrenade. Premium sorterna är oförgrenade och pollenfria. Planttäthet påverkar blomman storlek och stjälkens tjocklek. Önskas mindre blomma bör man ha tätare bestånd, medan mer plats ger större blomma. För snitt plockas blomman i knoppstadium när knoppen visar färg. Plocka gärna tidigt på morgonen för bästa kvalitet. Varierande fröstorlek. Säljs per tusen frö (1M).

Generellt om solrosodling

Solros har en djupgående huvudrot med birötter och är känslig för jordpackning. Jorden ska vara varm och torka upp snabbt. Undvik solros efter fodermärgkål, betor och vall i växtföljden. Lämpliga förfrukter är spannmål, majs och potatis. Odlade inte oftare än vart fjärde år på samma skifte. Optimal groningstemperatur är 8°C på 5 cm djup. Markfukten styr sådjup. Så 2-3 cm djupt i bra såbbädd och djupare i torr jord, 3-5 cm. Välj radavstånd efter maskinpark och sorthöjd, 50 cm funger bra.

Anpassa planttäthet efter sort och odlingsförhållanden. Välta gärna efter sådd. Det är viktigt att fröna gror snabbt för att undvika angrepp av snigel och knäpparlarver och för att konkurrera med ogräs. Solros är känslig för låga temperaturer fram tills att fjärde bladparet har utvecklats. Det är viktigt att plantan har tillgång till vatten när blomknoppen bildas. Gödsling N 50-70 kg/ha i en giva. Optimal tidpunkt för N givan är efter åttonde bladet, därmed undviks onödigt vegetativ tillväxt. För hög N-giva kan resultera i fördröjd mognad, sänkt oljehalt i frö och ökade angrepp av sjukdomar. Angrepp av gråmögel och bomullsmögel kan förekomma. Fåglar är ett problem både på nåsdda och tröskmogna fält.

Solros Capitoll

Moonshine

Henry Wilde

Dwarf Yellow

Lantbrukssorter

Agora F1 eller motsvarande. Tidig sort för oljeproduktion som blir drygt 2m hög. Utsädesmängd 75 000 frö/ha som ger plantpopulation om 65 000/ha.

Capitoll F1 eller motsvarande. Mycket tidig, relativt lågväxande sort för oljeproduktion.

Peredovick OP sort som är anspråkslös och medelhög. Passar i blommande åker/fältkant och i viltremisser. Plantorna får en stor blomma och utvecklar en del blommande sidoskott. Tkv 40-75 g, utsädesmängd 15-25 kg.

Sorter för stora ytor

Sorterna nedan förgrenar sig. De flesta är högre än snittsorterna och har pollen. Plantorna sätter en till flera blommor i varierande storlek. Beståndet blommar länge. Tkv 20-35 frön/g. Utsädesmängd ca 5-6 kg/ha. För hög utsädesmängd ger väldigt höga plantor.

20 06 63 **Evening Sun** 180 cm, små blommor i röda och bruna nyanser

20 06 64 **Henry Wilde** 180 cm, gul med mörk mitt

20 06 65 **Snitt Mix** 120 cm, blandande färger Nyhet

20 06 67 **Dwarf Yellow** 60-70 cm, gul med mörk mitt

20 06 77 **Teddy Bear** 80 cm, guldgul, helt fylld blomma

20 06 81 **Autumn Beauty** 180 cm, gula, röda och bruna nyanser

20 06 83 **Moonshine** 180-200 cm, citrongul med svart mitt,

fin i rabatten och till snitt.

VD 16 NO **Early Bird Landscaping** ca 200 cm, småfröig sort för stora ytor som landscaping och viltåker

För pollenfria solrosor till snitt: se vår Grönsakskatalog.

Ettåriga arter som lämpar sig i renbestånd

Cannabis sativa

Utsädesmängd
ca 25 kg/ha

TKV ca 11 g
Sådjup 1–3 cm

Hampa är en ettårig växt som ger bra skydd för småvilt och fågel i slättlandskapet. Våldigt populär i fasanremisser då det ger ett tätt och högt skydd som står långt in på säsongen. Fröna är mycket smakliga och äts gärna av småfågel och fältfågel. Det finns flera specialregler kring odling och försäljning av hampa. **OBS!** Man måste söka gårdsstöd för hampaodling för att inte bryta mot narkotikalagstiftningen. All annan hampaodling betraktas som narkotikaproduktion. Mer om regelverket finns att läsa på Jordbruksverkets hemsida «Odlar hampa».

Hampa är en näringskrävande gröda som passar bäst att odla på näringsrika mull och myrjordar. Den trivs inte på kompakta leror. Hampa är en utmärkt förfrukt genom sitt djupgående rotsystem och ogräshämmande växtsätt. Den är relativt köldtålig och kan odlas i hela landet. Hampa sås på fast och fin såbädd. Odlas hampan som viltgröda väntar man lämpligen med sådden. Frömodnad inträffar 130–150 dagar efter sådd. När fåglarna ätit fröna fungerar hampvegetationen som lä och skydd för vilt. Skördas hampan inte till fiber måste vegetationen snittas och brukas ner. Det är lämpligt att göra efter ordentlig frost när hampfibren blivit spröd. **OBS!** Hampa är inte lagervara. Måste förbeställas innan 1 februari.

Sorghum sudanense

Utsädesmängd
25–30 kg/ha

TKV 11 g
Sådjup 1–3 cm

Sudangräs är ett snabbväxande, ettårigt, värmekrävande gräs. Blir 1,5–2 m högt och bildar stor grönmassa och kraftigt rotsystem. Används för totalsanering och som grön gödsling för att öka jordens organiska innehåll. Fungerar bra som läskapande gröda i viltsammanhang. Används även till bete och ensilage, men passar inte hästar. Medelgod foderkvalitet. Återväxer om 60–70 cm högt bestånd putsas ca 15 cm. Trivs på bördig, väl-dränerad, välgödslad jord. Svarar bra på kväve. Obesläktat med andra lantbruksgrödor. Kan även användas som mulch (låt gräset ligga) och hindra ogräs. Sås i mycket varm jord.

Zea mays

Majs är en tålig och frisk kultur som gynnas av värme och relativt lätta jordar. Ställer stora krav på ogräsbekämpning eftersom radavstånden är stora. Passar till viltåker, framför allt som skydd för fasaner.

RGT Alyxx (BETAD) är en kärnmajssort avsedd för tröskning. Det är en tidig och relativt låg sort med bra stjälkstyvhet. Har alla viktiga egenskaper för att din majsremiss ska ge ett bra skydd långt in på hösten/vintern och ge stora mängder foder.

Ettåriga kålväxter lämpliga för renbestånd och blandningar

Foderkålväxter är utomordentligt smakliga växter i viltbetet. Kålväxterna sås i renbestånd eller i blandning. De gynnas av riklig tillgång på kväve och är känsliga för markpackning, lågt pH och dålig dränering. Kålväxterna bör inte återkomma oftare än vart fjärde år i växtföljden på grund av växtföljdssjukdomar. Frånsett fodermärgkål sker etablering och tillväxt mycket snabbt vid god tillgång på vatten och dagstemperatur över 12–15°C. Moderna foderrapsorter har god förmåga att återväxa efter avbetning och tål frost. Rovor, oljerätika och fodermärgkål ger bara en skörd utan återväxt.

Brassica oleracea

Utsädesmängd
4–5 kg/ha

TKV 4 g
Sådjup 1–2 cm

Fodermärgkål är en klassisk art för viltåkrar. En högvuxen, stjälkstyv kålväxt som ger både föda och skydd åt viltet. Fodermärgkål tål köld bättre andra kålväxter. Stjälken är mörkfyllad och ger ett smakligt bete även när blötsnön och kylan förstört alla bladen. Lång utvecklingstid, 150–180 dagar till full skörd. Fodermärgkål trivs bäst på näringsrika jordar i god kultur, med låg förekomst av kvickrot. Den kräver mycket näring och det är viktigt att lyckas med ogräsbekämpningen. Gödslas med 120–180 kg N/ha, gärna fördelat på två givror. Som viltgröda är det ofta bättre att så efter 1 juni, eftersom det ger färre problem med ogräs och jordloppor. Sorten Bombardier är klumprotsresistent och har bra balans mellan stjälk och blad.

Brassica carinata

Alternativ till
fodermärgkål

Utsädesmängd 10 kg/ha

TKV 4 g
Sådjup 1–3 cm

Etiopisk kål används i Sverige främst som viltgröda men lämpar sig även mycket bra som fång- och mellangröda i växtföljder utan raps. Snabbetablerad och djuprotad art med lång vegetativperiod. Risker för fröbildning är liten. Producerar mycket grönmassa vid riklig tillgång på kväve. Känslig för klumprot. Kan vara ett lättodlat alternativ till fodermärgkål. Kombinerar senapens snabba etablering med kålens växtsätt. Frosttålig och konkurrenskraftig mot ogräs. Ger bra skydd snabbt och står länge på säsongen vilket gör den till ett bra val i viltremsor. Kan sås sent och för att ”reparera” åkrar där etablering av andra grödor misslyckats. Genom våra egna försök upplever vi att växten tenderar att fungera bäst på lerjordar. Endast för konventionell odling.

Brassica napus

Utsädesmängd 6 kg/ha

TKV 3–6 g
Sådjup 1–3 cm

Foderraps producerar stora upprätta blad på långa, smala bladstjälkar. Bladen är mycket smakliga och tål frost nertill cirka -10°C. Foderraps ger bra skydd åt småvilt och fågel efter 6–7 veckor. Den trivs med lös, lucker jordstruktur och utvecklas dåligt på packade jordar. Går bra både på magra och torra jordar, men kräver ett kvävetillskott på minst 50–70 kg/ha. Beräkna 70 dagar från sådd till full skörd. Sådd i maj/juni för augustibete. Sådd från midsommar till mitten av juli för höst/vinterbete.

Camelina sativa

(Gold of pleasure
på engelska)

Utsädesmängd 8kg/ha
TKV 1 g
Sådjup 1 cm

Oljedådra är en snabbväxande art som odlas till oljeframställning eller används i mångfaldsblandningar. I en fågelåker har den sin givna plats genom sitt spärrgreniga växtsätt och goda produktion av oljerika frön. Oljedådra är anspråkslös och djuprotad.

Raphanus sativus
var oleifera

Utsädesmängd
10–15 kg/ha

TKV 13 g
Sådjup 1–3 cm

Oljerättika är en snabbväxande art som används som fånggröda och för nematodsanering. I viltsammanhang ger den värdefullt skydd åt fältvilt och fungerar dessutom som nektar- och pollenväxt. Den blommar långt ut på hösten och attraherar stora mängder insekter. Fröna som bildas är oljerika och en god näringskälla på hösten. Växt-ligheten bildar tak och fungerar som skydd för fågel och småvilt. Oljerättika är lättodlad och kan sås hela säsongen ända fram till augusti.

Brassica rapa

Rovor är en grupp växter som lämpar sig väl till viltbete då växten har hög avkastning och ger mat under en lång tid. Både blasten och roten är smakliga för de flesta viltslag. Rovorna är lättodlade på de flesta jordar. De har moderat näringsbehov och svarar bra på gödsling. Arten konkurrerar bra med ogräs tack vare sitt aggressiva växtsätt. Detta är värdefulla egenskaper för den inte så vana växtodlaren, eller den med stor ogräsproblematik. Det finns flera olika typer av rovor vars egenskaper skiljer sig åt. Sommarrovan karakteriseras av snabbt växtsätt, hög tillväxt och avkastning. Vinterrovan är något långsammare, men växer längre in på hösten och står sig bättre under vintern, vilket ger en längre betesperiod. Vid anläggandet av en viltåker kan man med fördel blanda sommar- och vinterrova för att få båda sorternas fördel på sitt fält.

Samson är en vit sommarrova. Lika andel blast och rova, mycket hög totalskörd. Ingen återväxt. Måttligt frosttålig. Rovna växer högt i marken och passar bra för betning. Räkna med 60–80 dagar till full skörd. Sommarrova är en flexibel gröda eftersom djuren äter både bladen och rovan. Den är lättodlad och frisk sort. Fungerar bra vid både låg och hög näringstillgång. 6 kg/ha, TKV 3 g

Massif är en grönskalig gul vinterrova. Ger mindre blast än sommarrova och hårdare, mer frosttåliga rovor. Växer bäst på måttligt bördiga jordar. Ingen återväxt. 2–4 kg/ha, TKV 2,2 g

Sinapis alba

Utsädesmängd
10–12 kg/ha
TKV 6 g
Sådjup 1–3 cm

Vitsenap är en gröngödslingväxt som fungerar väldigt bra i viltåker, framför allt till fältvilt. Genom sitt aggressiva växtsätt är vitsenap lättodlad och konkurrerar bra mot ogräs. Trots sitt namn är blommorna gula och de attraherar stora mängder bin och insekter. Växten blir ca 1,5 meter hög och växer bra även utan några större mängder gödning. Vitsenap upphör att växa vid första frosten och lämpar sig framför allt om man vill ha skydd till viltet snabbt. Passar bra i blandningar. Räkna med dubbla utsädesmängden vid bredsådd.

Ettåriga arter obeskäktade med andra kulturväxter

*Fagopyrum
esculentum*

Utsädesmängd 60 kg/ha

TKV 25 g
Sådjup 1–3 cm

Bovete är en gammal kulturväxt med nektarrik blomning och ymnig fröproduktion. Mycket bra växt för fågelåkrar av olika slag. Fungerar bra att så i anslutning till utsättningsplatser av fältfågel. Blomningen attraherar insekter och kulturen ger föda och skydd fram till frost.

Bovete är obeskäktad med andra nyttoväxter. Kulturen blir 40–90 cm hög, är lättodlad och växer snabbt på magra, lätta, näringsfattiga jordar där många andra ettåriga arter har svårt att trivas. Den konkurrerar bra med ogräs, men är känslig för markpackning och frost. Vänta med sådd till risken för nattfrost är över i maj–juni. Full blomning efter 55 dagar. Blomning och frömodnad är utdragen. Fryser vid första nattfrosten.

Sorghum bicolor

Utsädesmängd
350 000 frö/ha
eller 35–40 frö/m²

Sådjup 2–4 cm

Sorghum C4-växt lik majs som blir 100–120 cm hög. Mycket lämplig i fågelåker, ger lä och skydd där man reser fågel. Producerar rikligt med frön. Torktålig art som kräver mer värme än hirs. Mognar tidigt och avkastar bra. Det är viktigt att så i varm såbädd när risken för frost är över. Radavstånd 75 cm. Odlas på samma sätt som majs. Odlar man majs som remiss till fasaner så kan man med fördel så sorghum varannan rad för att förbättra bottenkyddet i remissen. I Storbritannien är det vanligt man sår sorghum/sudangräs utanför majsremissen för att skapa lä till majsplantorna.

Phacelia tanacetifolia

Utsädesmängd
10–12 kg/ha

TKV 2 g
Sådjup 2–3 cm

Honungsört Ettårig ört som är en pålitlig insektsväxt då den producerar mycket nektar och pollen. Passar därför mycket bra i fältfågelblandningar eller som biväxt. Honungsört är lättodlad och etablerar sig snabbt. Blomningen är spektakulär i blå-violetta färger och pågår i 3–4 veckor, ca två månader efter sådd. Fröna är mörkergroende och måste myllas ned vid sådd. Ofta blandas honungsört med andra arter för en längre kultur. Honungsört är dagsneutral och kan därmed sås i flera omgångar från tidig vår till juli. Putsa efter blomning för att undvika självsådd. Fryser bort under vintern.

Trifolium incarnatum

Utsädesmängd
15–20 kg/ha

TKV 3,6 g
Sådjup 1–2 cm

Blodklöver är en ettårig, ibland övervintrande, grönfoderväxt. Kvävefixerande. Den producerar mycket grön massa med bra foderkvalitet och har stark attraktionskraft på vilt. I våra demoodlingar har rådjuren favoriserat blodklöver och betat den hårt. Den är praktfull i blom och en bra biväxt, med både nektar och pollen. Blodklöver är rimligt enkel att etablera.

Övriga ettåriga arter som lämpar sig i blandningar

Trifolium resupinatum

Utsädesmängd
12 kg/ha

TKV 1 g
Sådjup 1–2 cm

Doftklöver Tidigare Persisk klöver. Ettårig foder- och grüngödslingsväxt som blir 50–80 cm hög. Kvävefixerande. Blommorna är små, rosa och mycket väldoftande. Doftklöver är en mycket bra nektar- och pollenkälla med stor attraktionskraft på bin, fjärilar och andra insekter. Ger mycket grön massa med bra fodervärde. Passar bra i viltblandningar eftersom hjort och småvilt gärna betar den.

Doftklöver är långsam i starten, men kommer snabbt igen efter putsning och avbetning. Växtsättet är aggressivare än hos blodklöver. Växer i hela landet på bra åkermark. Blommar 10–12 veckor efter sådd. Vänta med att så tills det är tjänligt. Fryser bort relativt tidigt.

Linum usitatissimum

Utsädesmängd
45–60kg/ha

TKV ca 7 g
Sådjup 1–3 cm

Oljelin Ett blommande linfält lämnar ingen oberörd. Därför väljer vi att sälja blåblommigt oljelin. Oljelin är lättodlat, blir ca 60 cm högt och är en bra komponent i fågelåkerblandningar. De energirika fröna är mycket uppskattade av fält- och småfåglar. Odlas lin i renbestånd kan sådd ske när jorden reder sig. Undvik skorbildande jordarter eftersom det kan försvåra uppkomst. Såbädden ska vara fin.

Viltåker

Fleråriga arter som endast lämpar sig i renbestånd

<p><i>Galega orientalis</i></p> <p>Utsädesmängd 20 kg/ha</p> <p>TKV 8–10 g</p>	<p>Fodergetruta Tidigare getärt. Uthållig och tålig baljväxt. Självförsörjande genom sin kvävefixerande förmåga. Bra växt i viltåker eftersom den inte behöver skördas för att trivas. Fungerar som födokälla och skydd för vilt. Värdefull leverantör av nektar och pollen. Passar på lucker och väl dränerade jordar. Kan vara besvärlig att etablera eftersom fröet gror långsamt men är mycket uthållig i kultur. Sås i regel som renbestånd eller med en liten mängd timotej/ ängssvingel för att förhindra viss ogräsuppkomst. Finns som färdigympat utsäde.</p>	
<p><i>Helianthus tuberosus</i></p> <p>Utsädesmängd 1 000–2 000 kg/ha</p>	<p>Jordärtskocka blir upp till 3 m hög. Som viltgröda erbjuder den bra skydd under sommarhalvåret. Vintertid är bladen borta och därmed är skyddet sämre men av spår att döma håller viltet gärna till i vegetationen. Jordärtskockan bildar rotknölar i slutet av korta utlöpare, storleken varierar från en valnöt till ett ägg. Viltet äter gärna knö-larna om de kommer åt dem. Genom att harva över raden när vädret tillåter hjälper man viltet att komma åt skockorna. Kvarglömda knölar övervintrar och förökar sig.</p> <p>Det är viktigt att tunna ut beståndet knölar i flerårig kultur för att växtkraften ska bibehållas. Jordärtskocka blommar med liten solroslik blomma, men alla sorter hinner inte blomma. De trivs bäst på mullhaltig sandjord och växtplatsen bör vara varm och solig. Jordärtskocka planteras som potatis i 10 cm djupa fåror. Lämpligt radavstånd är 70–85 cm med 2–3 knölar/m. Jordärtskocka ska gärna gödslas och kupas. Kan bli ogräsaktig.</p>	
<p><i>Phalaris arundinaceae</i></p> <p>Utsädesmängd 15 kg/ha</p> <p>TKV ca 1 g Sådjup 1–2 cm</p>	<p>Rörflen är ett högvuxet, vassliknande flerårigt gräs som ger gott skydd åt vilt. Speciellt är det ett omtyckt vinterskydd för fasaner och raphhöns. Anlägg smala rem-sor som ger lå och/eller fungerar som gångstråk i landskapet. Det är lämpligt att så med ordentligt radavstånd för att viltet ska kunna röra sig i grödan. Rörflen blir en halvmeter hög första säsongen och 1,5 m följande år. Sås den fläckvis i strandkanter skapar man ruggar som änder trivs i.</p> <p>Rörflen är viltväxande på näringsrik, fuktig mark i stora delar av landet och bildar bestånd genom underjordiska utlöpare. Börjar växa tidigt på våren och är anspråkslös och uthållig i odling. Tål torka och tillfällig översvämning. I början växer rörflen långsamt och därför är det viktigt att ha ogräsfri jord. Kan med fördel sås in med ettårig inte alltför tät skyddsgröda, exempelvis Carbon.</p>	

Fleråriga arter som lämpar sig i blandningar

<p><i>Trifolium ssp</i></p> <p>Utsädesmängder i renbestånd Alsikeklöver 10, rödklöver 8 och vitklöver 4 kg/ha Sådjup 1–2 cm</p>	<p>Klöver Det minst arbetskrävande är att anlägga en klövervall. Klövervallen uppskattas av klövdjur och småvilt och är ett billigt alternativ. Efter anläggningen putsas vallen på förhösten. Den årliga putsningen blir den enda skötselåtgärden eftersom klöver själv reglerar kvävetillförseln. En vitklövervall håller i många år medan rödklö-vervallen håller upp till fem år. Alsikeklöver passar på kalla, fuktiga jordar. Klövervallen kan sås i insådd av spannmål, till exempel havre. För att sådd och putsning ska kunna ske maskinellt ska åkern ligga rimligt tillgängligt.</p>	
---	--	---

Fleråriga arter som lämpar sig i blandningar, forts.

Lotus corniculatus

Utsädesmängd 12 kg/ha

TKV 1 g

Sådjup 1–2 cm

Käringtand Långlivad torktålig baljväxt som passar i extensiv odling. Kvävefixerande. Passar där det är för torrt och magert för klöver. Mycket smaklig för hjort, rådjur och hare. Käringtand innehåller kondenserade tanniner vilket medför att proteinet i växten används effektivare. Den förbättrade proteinkvaliteten kan öka djurens tillväxt och öka djurens förmåga att stå emot parasitinfektioner.

Medicago sativa

Utsädesmängd
12–15 kg/ha

TKV 1,6 g

Sådjup 1–2 cm

Blålusern Torktålig, högavkastande baljväxt för jordar med pH över 6 och god markstruktur. Bra alternativ på jordar där rödklöver återkommit för ofta i växtföljden. Mycket bra fodervärde. Finns en mängd olika sorter och typer. Vinterhärdighet beroende på sort.

Cichorium intybus

Utsädesmängd
4–5 kg/ha

TKV 1,5 g

Sådjup 1 cm

Cikoria ger skydd och bete. Första året bildas en maskrosliknande bladrosett. År två blir den två meter hög om den inte betas. Blomningen är lång, från juli till slutet av sep. Genom sitt höga, täta växtsätt är cikoria en av de allra bästa skyddsgrödorna för hare och fältfågel under sensommar och höst. Lagom täta bestånd ger skydd utan att vara ogenomträngliga för hund och drevfolk. Cikoria är även en mycket smaklig betesgröda för klövvilt och gäss. Den tål hårt betestryck, förutsatt att den gödslas. Används mycket på hjortfarmer på Nya Zeeland. Cikoria är högavkastande, djuprotad och torktålig. Passar bäst på djupa, näringsrika och väl gödslade jordar. På magra jordar blir den två- till treårig. För att ge fullt skydd första året är det lämpligt att så med andra arter. Sås i varm jord.

Medicago officinalis

Utsädesmängd
20 kg/ha

TKV 2 g

Sådjup 1–3 cm

Gul sötväppling är en högväxt grüngödslingsväxt som producerar rikligt med nektar och pollen, vilket lockar insekter och fåglar. Sötväppling ger god marktäckning första året, men begränsat skydd för viltet. Därför är det lämpligt att så den tillsammans med kålväxter, honungsört eller hirs för att skapa skydd första året. Fungerar även bra med cikoria. Andra året blir sötväppling upp till två meter hög med ett skyddande spärrgrenigt växtsätt. Blomningen är utdragen och väldoftande. Sötväppling är botaniskt en tvåårig växt men förnyas sig själv genom självsådd. Djuprotad och kvävefixerande. Passar även lätta, torra jordar. Sötväppling är rimligt lätt att etablera.

<p><i>Plantago lanceolata</i></p> <p>Utsädesmängd 10 kg/ha TKV 1–2 g Sådjup 1 cm</p>	<p>Svartkämpar Lättetablerad, torktålig ört för jordar med varierande pH och näringsstatus. Tar effektivt upp kväve från djupare jordlager. Utmärkt källa för mikro-näringsämnen som selen och koppar. För att lyckas med svartkämpar i vallen och för att utnyttja dess potential måste man ha en skötselstrategi som gynnar bladproduktion men minimerar produktion av blommor. Trivs bäst i intensiv vallodling och gynnas av hård betning. Passar även slåtter.</p>	
<p><i>Carum carvi</i></p> <p>Utsädesmängd 8 kg/ha</p> <p>TKV 3 g Sådjup 1–2 cm</p>	<p>Kummin Trevlig vallväxt som börjar växa tidigt på våren. Trivs bäst på vattenhållande, näringsrika jordar. Hög avkastning i första skörden, speciellt kyliga vårar. Ger angenäm lukt och smak åt vinterfodret. Utvecklas långsamt och ger full skörd först tredje vallåret. Uthållig. Passar bra till hö, ensilage och bete. Värdefull insektsväxt.</p>	
<p><i>Medicago lupulina</i></p> <p>Utsädesmängd 12 kg/ha</p> <p>TKV 1,6 g Sådjup 1–2 cm</p>	<p>Humlelusern Snabbetablerad ett- och tvåårig lusernart som sprider sig genom självsädd. Lämplig i kortvariga vallar, till slåtter eller smakligt bete. Späd bladmassa och tunn stjälk gör den lättare att torka till hö än andra lusernarter. Har liknande krav på jord som vanlig lusern. Humlelusern har långsammare tillväxtrytm än blålusern, men klarar konkurrens från ogräs bättre, tack vare horisontellt, revigt och buskigt växtsätt. Lätt att samodla med andra baljväxter. Bra fodervärde.</p>	
<p><i>Onobrychis vicifolia</i></p> <p>Utsädesmängd 70 kg/ha</p> <p>TKV ca 20 g Sådjup 3–4 cm</p>	<p>Esparsett Flerårig, mycket torktålig baljväxt till foder. Odlas oftast som slåtterväxt och ger ett utmärkt hästhö. Slåtter kan kombineras med bete. Kalkgynnad. Etablerar sig långsamt. Innehåller kondenserade tanniner liksom karingtand. Det medför att proteinet i växten används effektivare. Den förbättrade proteinkvaliteten kan öka djurens tillväxt och öka djurens förmåga att stå emot parasitinfektioner. Bra insektsväxt.</p>	

Arter till förstärkning av mångfaldsåkrar

För att ytterligare attrahera insekter och bin samt skapa ett vackert helhetsintryck kan man blanda i diverse olika blommor i sina blandningar. Mer om sorter i grönsaks- och blomsterkatalogen. Några exempel här:

Malva sylvestris

Utsädesmängd
6–8 kg/ha i renbestånd

TKV 8 g
Radavstånd 50 cm
Sådjup 2–4 cm

Rödmalva Ett/flerårig högvuxen ört för mångfaldsytor och viltremisser. Attraktiv robust insektsväxt som blommar till frost. Fin tillsammans med solrosor. Art med djupa rötter. Växer bra på de flesta jordar men trivs inte på vattensjuk mark. Lättodlad.

Centaurea cyanus

Utsädesmängd
12–15 kg/ha i renbestånd

TKV 4,5 g
Sådjup 1 cm

Blåklint (Vildform) Ettårig vinterannuell, kan sås på hösten för blomning försommaren därpå. Används som bi- och mångfaldsväxt. Den enkelblommiga vildvarianten gynnar insekter mest. Vill man minska risken för att blåklint blir ett ogräs ska en kulturvariant (dubbelblommig) användas. Tkv: 4,5 g motsvarande 220 frö/g. Beräkna 100–250 gram per hektar i blandning.

Papaver rhoeas

TKV ~0,11 g
1 g ≈ 9000 frö
Sås ytligt

Kornvallmo Ettårig vinterannuell, kan sås på hösten för blomning försommaren därpå. Bra pollenkälla. Beräkna 50–100 gram per hektar i blandning.

Leucanthemum vulgare

TKV 0,5 g
1 g = 1900 frö
Sås ytligt

Prästkrage Prästkrage är en klassisk art i svenska slätterängar. Låt prästkragen sätta frö. Då blir den uthållig och lättodlad. Förkultivera gärna pluggplantor, 5g till 1000 plantor. Beräkna 50–250 gram per hektar i blandning.

Centaurea jacea

TKV 2,2 g
1 g = 450 frö
Sådjup 0,5 cm

Rödclint Klassisk ängsväxt som solitär bin och fjärilar älskar. Trivs på de flesta jordar men fungerar bäst på lite magra och torra marker. Förkultivera gärna, 10 g ger 1000 plantor. Beräkna 100–200 gram per hektar i blandning.

Achillea millefolium

TKV 0,16 g
1 g = 6000 frö
Sådjup ytligt

Röllika Röllikan är en kryddoftande korgblommig art med lång blomning. Vanligt i hela landet. Röllikan är djuprotad och trivs även på torra jordar. Röllikan sprider sig med frö och utlöpare och kräver slåtter eller bete för att inte bli alltför dominerande. Förkultivera gärna 0,5 g ger 1000 plantor. Beräkna 50–100 gram per hektar i blandning.

Bellis perennis

TKV 0,16 g
1 g = 6000 frö
Sådjup ytligt

Tusensköna Förekommer vildväxande i gräsmattor och beten. Blommar hela säsongen. Bra insektsväxt. Tusensköna sprider sig med utlöpare. Beräkna 50–100 gram per hektar i blandning.

Knautia arvensis

TKV 4 g
1 g = 250 frö
Sådjup 0,5 cm

Åkervädd Ört för mångfaldsåkrar. Gynnar solitärbin och fjärilar. Växer i väl-dränerad normalfuktig eller torr jord med blomning från juni till augusti. Förkultivera gärna. 20 gram ger 1000 plantor.

Försäljningsvillkor

Parter

Parter i dessa bestämmelser är Olssons Frö AB (här *säljaren*) och *köparen*.

Tillämplighet

Dessa bestämmelser gäller för *säljarens* samtliga leveranser.

Avvikelse från bestämmelserna måste avtalas skriftlig för att bli gällande.

Leverans

Leverans sker fritt *säljarens* lager i Helsingborg. Vid leverans övergår faran för godsets förstörande på *köparen*. *Säljaren* har således därefter inget ansvar för skada på godset.

Frakt

Frakt sker på *köparens* bekostnad och risk. *Köparen* har således att arrangera eventuell transportförsäkring. *Säljaren* åtar sig att på *köparens* uppdrag och för dennes räkning arrangera frakt och transportförsäkring till *köparen*.

Priser

Säljarens priser anges exklusive mervärdesskatt och andra avgifter. Priserna avser endast lägsta i katalog prissatta kvantiteter. Vid beställning av lägre kvantiteter prissättas dessa från fall till fall av *säljaren*.

Priser angivna i katalog och prislista gäller till den 1 september katalogens år. *Säljaren* reserverar sig dock för justeringar på grund av förändringar i leverantörpriser, nya eller höjda avgifter eller valutakursförändringar vilka tillkommit efter det att katalogen tryckts.

Betalningsvillkor

Betalningsvillkor är 30 dagar netto för kreditgodkända kunder. Vid utebliven betalning tillkommer dröjsmålsränta med en (1) procent per månad. Lagstadgad avgift för påminnelse debiteras. *Säljaren* förbehåller sig rätten att stoppa vidare leveranser om betalning inte sker i rätt tid.

Analys och kvalitetskrav

Allt utsäde levereras med krav enligt EU:s direktiv för handel med standardfrö.

Leveransskyldighet

Vid slutförsäljning eller brist på viss vara äger *säljaren* rätt att frita sig från leveransplikt.

Vid slutförsäljning av vara äger *säljaren* dock rätt att leverera likvärdig vara. *Köparen* ska skriftligen underrättas härom så snart *säljaren* befarar att leverans inte kan ske. I fall av försenad leverans ska *köparen* omedelbart på *säljarens* förfrågan uppge om han vill kvarbli vid köpet med förlängd leveranstid eller frånträda detsamma.

Returer

Varor tas inte i retur. Skulle ex gratie så ske utgår en returavgift på 20 procent av *säljarens* pris till *köparen*.

Reklamationer

Det åligger *köparen* att noga besiktiga levererade varor på sätt som anges i Köplagen (1990:931). Anmärkningar måste – för att beaktas – vara *säljaren* tillhanda inom åtta dagar från det att *köparen* mottog varan. Originalemballage ska i förekommande fall kunna uppvisas.

Eventuell anmärkning efter sådd och plantering ska – för att beaktas – ske omgående till *säljaren* efter det att felet upptäcktes. I inget fall svarar *säljaren* för fel som upptäckts eller borde ha blivit upptäckta senare än ett år från det att *köparen* mottog varan.

Säljarens ansvar för skada vid fel, brist, eller dröjsmål

Säljaren ansvarar inte för fel, brist eller dröjsmål som uppkommit på grund av omständigheter över vilka *säljaren* inte råder. *Säljaren* ansvarar i inget fall för produktionsbortfall, utebliven vinst eller annan ekonomisk följdförlust.

Därutöver gäller att *säljaren* i inget fall svarar för ersättning för direkt eller indirekt skada med belopp som överstiger köpeskillingen för den aktuella varan.

Vad gäller frö har *säljaren* ingen ersättningskyldighet för vara som levererats föregående kalenderår eller tidigare.

Säljaren äger rätt att i stället för kontant ersättning för skada lämna ersättningsleverans.

Köparen har bevisbördan för att uppkommen skada inte beror på felaktig hantering, odlingsmetod, sjukdoms- eller insektsangrepp eller annat förhållande utanför *säljarens* kontroll.

Tvist

Tvist skall lösas vid Helsingborgs Tingsrätt.

Tillämplig lag

Svensk lag skall tillämpas vid tolkning och tillämpning av detta avtal.

Personuppgiftspolicy

Vi behöver kunna behandla dina personuppgifter för att du ska kunna handla hos oss. Detta gör vi i enlighet med svensk lag och enbart efter att du samtyckt till det, om det krävs för att kunna leva upp till vårt avtal med dig eller om det krävs för att vi ska kunna fullgöra våra lagstadgade skyldigheter. Detta utgör också den rättsliga grund med vilken vi behandlar dina personuppgifter. Dina uppgifter lagras hos oss så länge det behövs för att vi ska kunna uppfylla ovanstående. Om behandlingen av dina personuppgifter grundar sig i ditt samtycke och du drar tillbaka det kommer vi snarast att radera dina uppgifter.

De personuppgifter vi hanterar är främst namn, adress, telefonnummer, e-postadress och personnummer. Personuppgifterna används för att vi ska kunna hålla vårt avtal med dig, men också för att kunna skicka vår katalog och andra utskick till dig. Den rättsliga grunden för detta utgörs av intresseavvägning. Om du inte längre vill få katalogen eller andra utskick från oss vänligen maila eller ring 042-250450. Annars sparas personuppgifterna så länge som vi anser att vår katalog och våra utskick är intressanta för dig. Du kan alltid kontakta oss för att få reda på vilka uppgifter vi har sparade om dig eller för att få felaktiga uppgifter rättade.

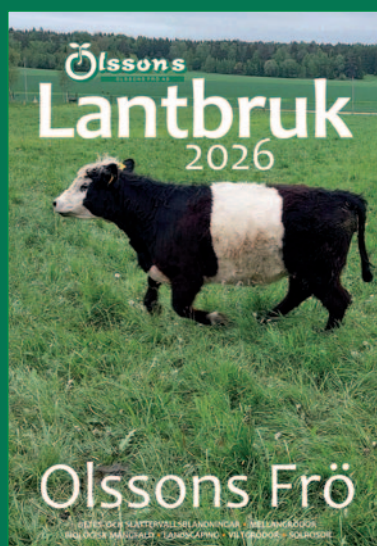
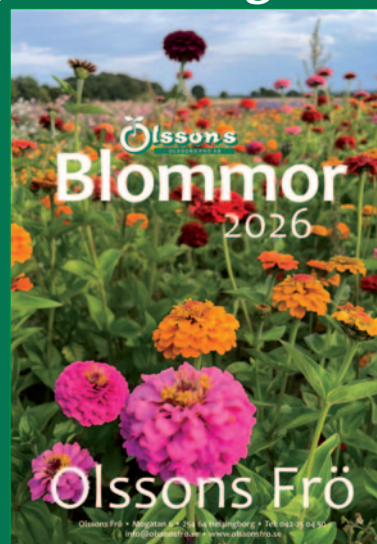
Personuppgifter kan lämnas ut för transport av varor eller till myndighet om vi blir tvingade enligt lag. Uppgifterna kan också komma att lämnas ut till myndighet eller domstol vid tvist eller utebliven betalning.

Har du ytterligare frågor om hur vi hanterar dina personuppgifter vänligen kontakta oss. Ansvarig för behandlingen av personuppgifter är Olssons Frö AB, 556480-3624, Mogatan 6, 254 64 Helsingborg

Ovanstående gäller from 1995-12-01 och tills vidare.

Se www.olssonsfro.se för fler digitala kataloger

www.olssonsfro.se